

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІКА**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський);

Освітня програма «Середня освіта (біологія та здоров'я людини)»
Спеціальність 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри біології та екології
Протокол №6 від 26.01.2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Педагогіка
Викладач (-і)	док. іст. наук. проф. Борис Петрович Савчук; доктор філософії, асистент Басараб Наталія Ярославівна
Контактний телефон викладача	067 73 065 73 097-41-75-586
E-mail викладача	borys.savchuk@pnu.edu.ua natalia.basarab@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	кредити ЄКТС – 6 (180 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Обговорення індивідуально вибраних студентами питань з тематики лекційного курсу та самостійної роботи
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна має забезпечити формування у здобувачів вищої освіти основ професійної педагогічної компетенції у питаннях дидактики і виховання у загальній середній школі, історії розвитку й управління середньою освітою та педагогічної майстерності задля підготовки до викладання у ЗЗСО.</p>	

3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою вивчення дисципліни є формування у студентів основ професійної педагогічної компетенції у питаннях дидактики і виховання у загальній середній школі, історії розвитку й управління середньою освітою та педагогічної майстерності задля підготовки до викладання у ЗЗСО.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомлення з головними напрямками розвитку загальної середньої освіти за умов глобалізації освітніх процесів сучасності та реалізації положень Закону України «Про освіту» (2017 р.); Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.). - формування знань про базові складники дидактики та зміст виховної роботи у ЗЗСО; - поглиблення розуміння нормативно-правових засад управління ЗЗСО в Україні та історії розвитку вітчизняної і зарубіжної середньої освіти; - формування знань з історії розвитку світової та української історії педагогічної думки та освіти; - формування основ педагогічної майстерності викладання у ЗЗСО; - підготовка до виконання функцій вчителя ЗЗСО. 	
Результати навчання (компетентності)	
<p>Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі середньої освіти (за предметною спеціалізацією «Біологія та здоров'я людини»), що передбачає застосування законів, теорій та методів біологічної науки, психології, наук про освіту та про здоров'я і характеризуються комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу та створення здоров'язбережувального освітнього середовища на рівні ЗЗСО.</p> <p>Загальні компетентності</p> <p>ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p>	

ЗК 5. Здатність застосовувати інноваційні освітні й інформаційно-комунікативні технології навчання для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності.

ЗК 8. Здатність свідомо, творчо діяти в складних та непередбачуваних професійних ситуаціях, генерувати нові ідеї й нести відповідальність за ухвалені рішення.

ЗК 10. Здатність до саморозвитку, рефлексії і самовдосконалення упродовж професійної діяльності та життя.

СК17. Здатність обирати та готувати методичні та дидактичні матеріали в процесі професійної діяльності.

СК18. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності та оцінки сучасного передового педагогічного досвіду.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК 3. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації здобувачів базової середньої освіти до саморозвитку й самовдосконалення.

СК 9. Здатність у процесі навчання та виховання учнів розуміти й реалізовувати стратегію сталого розвитку суспільства.

СК14. Здатність застосовувати основи сучасної педагогіки та психології в навчальному процесі в загальноосвітній школі, вивчати психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу у середній школі.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН01. Здатність демонструвати знання і розуміння провідних понять, узагальнень і законів, концепцій, вчень і теорій біології та інших суміжних наук.

ПРН08. Здатність знаходити та використовувати інформацію з різних джерел (електронних, письмових) згідно із завданням.

ПРН09. Здатність використовувати відповідну термінологію в усній та письмовій формах державною та іноземною мовами, виконувати статистичне опрацювання результатів дослідження та правильно їх оформляти.

ПРН12. Здатність до планування власної діяльності при навчанні біології учнів середньої школи; володіти прийомами самоосвіти і самовдосконалення. Уміти проєктувати траєкторію професійного росту й особистого розвитку, застосовуючи набуті знання.

ПРН13. Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання біології, спрямованих на розвиток здібностей учнів.

ПРН14. Здатність застосовувати сучасні методики і освітні технології, в тому числі і інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах.

ПРН16. Здатність до роботи в міждисциплінарних областях знань, нетрадиційних системах освіти, формах та типах навчання.

ПРН20. Здатність проєктувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, виявляти булінг серед учнів та протидіяти йому, ефективно працювати автономно та в команді, організувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.

5. Структура курсу

Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		46 год	
семінарські заняття /		44 год	
самостійна робота		90 год	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий

3	014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)	3	Нормативний	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		Лекції	Практичні заняття	Сам. роб.
Тема 1. Педагогіка як наука. Система педагогічних наук. Предмет і завдання педагогіки. Основні законодавчі документи, що регламентують роботу закладів освіти України на сучасному етапі. Проблеми розвитку і формування особистості. Вікові особливості фізичного і психічного розвитку особистості. Система педагогічних наук. Міжпредметні зв'язки.		4	2	8
Тема 2. Методологія педагогіки. Логіка та методи педагогічного дослідження. Метод і методика науково-педагогічного дослідження. Соціологічні методи дослідження. Тестування, проєктивні методи. Математичні методи. Логіка (етапи) психолого-педагогічного дослідження.		2	2	6
Тема 3. Історичні аспекти розвитку зарубіжної педагогіки. Підходи світової науки до виникнення виховання як суспільного явища. Виховання у первісному суспільстві. Виникнення перших шкіл. 3. Виховання у Древній Греції. Давньогрецькі філософи про виховання. Освіта у Стародавньому Римі. Система освіти епохи Середньовіччя. Освіта в епоху Відродження. Гуманістичні ідеї освіти і виховання. Західноєвропейська педагогіка Нового часу та Просвітництва. Педагогіка кінця XVIII – перша половина XIX ст. Загальні тенденції світової педагогіки XIX – XX століття. 1. Я.А. Коменський – основоположник педагогіки Нового часу. 2. Педагогічні ідеї Д. Локка та Ж.-Ж. Руссо. 3. Педагогічні погляди педагогів-просвітителів К. Гельвеція та Д. Дідро. 4. Західноєвропейська педагогіка кінця XVIII – першої половини XIX століття (Й. Песталоцці, Ф. Дістервег, Й. Герберт) 5. Реформаторська педагогіка кінця XIX – XX століття. Провідні течії та представники. Тема 3. Історія розвитку педагогічної думки та середньої освіти в Україні		4	2	8
Тема 4. Історія становлення національної освіти в Україні. Виникнення перших шкіл у Київській Русі. Перекладна література та перші педагогічні пам'ятки Київської Русі. Освіта українського відродження: церковні школи, козацька педагогіка, братські школи, навчальні студії та громадські об'єднання. Освітньо-культурне відродження в		4	2	6

Україні: перші українські вчені. Школа і педагогіка епохи Руїни в Україні. Школа і педагогічна думка в Україні у XIX ст. Українська школа і педагогіка початку XX ст. Освіта та педагогіка України у Радянський період (20-80-ті р. XX ст.). Реформування освіти кінця XX – початку XXI ст.			
Тема 5. Дидактика як теорія освіти і навчання. Сучасні види і концепції навчання. Предмет і завдання дидактики. Функції і рушійні сили процесу навчання Закономірності та принципи навчання Загальна характеристика змісту освіти. Стандарти та нормативні документи, що відображають зміст освіти. Сучасні види і концепції навчання	4	4	8
Тема 6. Зміст освіти в загальноосвітній школі Поняття про зміст загальної середньої освіти. Умови і чинники, що зумовлюють зміст освіти. Теорії організації змісту освіти. Наукові вимоги до формування змісту освіти. Реалізація змісту освіти в сучасній школі.	4	4	6
Тема 7. Методи та форми організації навчального процесу у ЗСО. Контроль навчально-пізнавальної діяльності учнів ЗСО Методи і засоби навчання. Критерії вибору методів навчання у ЗСО. Загальна характеристика форм організації навчання у ЗСО. Новітні форми організації навчання у ЗСО. Принципи, функції і види контролю результатів навчання у ЗСО..	4	4	6
Тема 8. Сутність і зміст виховання у ЗСО. Функції, зміст і напрями роботи класного керівника. Виховання як категорія. Мета, завдання і структура процесу виховання. Принципи, закономірності та напрями виховання у ЗСО. Загальна характеристика методів виховання. Форми організації виховної роботи у ЗСО. Функції, форми і напрями роботи класного керівника	4	4	6
Тема 9. Система управління сучасною школою Система освіти в Україні. Наукові засади внутрішкільного управління. Система планування і контролю діяльності школи.	2	2	6
Тема 10. Педагог: професійна діяльність і особистість. Суть та структура педагогічної діяльності вчителя. Імідж сучасного вчителя. Педагогічна майстерність, її елементи. Суть, функції, структура педагогічної комунікації. Культура педагогічного спілкування. Педагогічні конфлікти: види, причини виникнення, способи усунення.	4	4	6
Тема 11. Спільна виховна робота школи й сім'ї Сімейне виховання: мета, завдання, зміст, методика, недоліки виховання дітей у сім'ї. Психолого-педагогічне просвітництво батьків.	2	4	6

Завдання та функції класного керівника.			
Тема 12. Педагогічна майстерність, її елементи Гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічна техніка, педагогічний такт, педагогічна творчість (креативність), мовна культура	2	4	6
Тема 13. Педагогічне спілкування як взаємодія Особливості, функції педагогічного спілкування Педагогічне спілкування як діалог Бар'єри спілкування. Ускладнення, що виникають у процесі спілкування. Структура педагогічного спілкування. Стил педагогічного спілкування. Установка вчителя. Уміння слухати. Правила педагогічного спілкування	4	4	6
Тема 14. Педагогічна цілеспрямованість, зовнішній вигляд педагога, техніка мови та мовлення.	2	2	6
Разом	46	44	90

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Поточний контроль 25 (усне та письмове оцінювання) Тести 10 Контрольна робота 5 Самостійна робота 10 50 - у сумі максимальна кількість балів Залікова робота – 50 балів Всього 100 балів
Вимоги до письмової роботи	Залікова робота, питання якої охоплюють всі розділи дисципліни. Максимальна кількість балів – 50.
Практичні заняття	Оцінюються по п'ятибальній системі
Умови допуску до підсумкового контролю	Умови допуску до підсумкового контролю передбачають виконання студентом навчальної програми курсу з обов'язковим виконанням її складових (відвідування занять та підготовка до різних форм їх проведення. Мінімальна кількість балів для допуску до заліку – 25 балів.
Підсумковий контроль	форма контролю: екзамен; форма здачі: тестування (50 завдань); структура завдання: 4 варіанти з однією правильною відповіддю, яка оцінюється в 1 бал.

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається «Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». URL. https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-
---------------------------------	--

	про-запобігання-академічному-плагіату.pdf/
Пропуски занять (відпрацювання)	Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття. відповідно до «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» URL. https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf/ Відпрацьовуються шляхом додаткового тестування на платформі d-learn https://d-learn.pnu.edu.ua
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Завдання) допуску до підсумкового контролю Виконання завдань пізніше встановленого терміну визначаються «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» URL https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf/
Невідповідна поведінка під час заняття	Не толерується. Будь-які форми невідповідної поведінки під час заняття не прийнятні
Додаткові бали	Студент може отримати додаткові бали згідно «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» URL. https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf/
Неформальна освіта	Перезарахування результатів передбачене згідно Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» URL. https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf

Рекомендована література
Базова

1. Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт / Є. Ніколаєв, Г. Рій, І. Шемелинець. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 94 с. URL. <https://osvitanalityka.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/HigherEd-in-Times-of-War.pdf>.
2. Доповідь про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2022 році / за ред. А. Бутенка, О. Єременко, Н.

Стукало. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2023. 59 с. <https://naqa.gov.ua/wp-content/up>. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12.

3. Закон України «Про освіту» 2017 р. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12.

4. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556 URL: VIIvnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu.

5. Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>.

6. Положення «Про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» . URL: (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2019/10/Положення-ВСЗЯ.pdf>).

7. Положення «Про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». URL: (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2019/11/PORYaDOK-Orhanizatsii-Ta-Provedennia-Otsiniuvannia-Uspishnosti-Studentiv-Prykarpatskoho-Natsionalnoho-Universytetu-Im.-Vasyliya-Stefanyka.pdf>).

8. Положення «Про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» . URL: (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2018/04/Polozhennia-pro-poriadok-stvorennia-ta-orhanizatsiiu-roboty-Ekzamenatsiinoi-komisii-u-DVNZ-%C2%ABPrykarpatskyi-natsionalnyi-universytet-imeni-Vasyliya-Stefanyka%C2%BB-%E2%84%9633-vid-27.01.2015r..pdf>).

9. Бондар В. І. Дидактика : *підручник для студ. пед. вузів*. Київ: Либідь, 2005. 279 с.

10. Барбашова І. А. Загальні основи педагогіки: *навч. посібник*. Донецьк: Ландон-XXI, 2011. 126 с.

11. Волкова Н.П. Педагогіка : *навч. посіб.* Київ: Академвидав, 2012. 616 с.

12. Інформаційно-аналітичний збірник “Освіта України в умовах воєнного стану”. Київ, 2022. 358 с.

13. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: *підручник*. Київ: Знання-Прес, 2008. 447 с.

14. Максимюк С. П. Педагогіка : *навч. посіб.* Київ: Кондор, 2009. 670 с.

15. Міжнародна освіта 2022: виклики і перспективи в умовах турбулентності світу URL: <https://undip.org.ua/announce/pedahohichna-komparatyvistyka-i-mizhnarodna-osvita-2022-vyklyky-i-perspektyvy-v-umovakh-turbulentnosti-svitu>

16. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : *навч. посіб.* Київ : Знання-Прес, 2009. 656 с.

17. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: Навчальний посібник. Харків: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с. URL: <http://dspace.ukrfa.kharkov.ua/bitstream/>

18. Незламне прагнення до волі. Інформаційно-методичні матеріали для проведення Дня знань та Першого уроку в 2022/2023 навчальному році / укладачі: Юлія ФЕДОРОВА, Сергій ПЛЯКА. – Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2022. – 184 с.

19. Нова українська школа: путівник для вчителя 5–6 класів : навчально-методичний посібник / за ред. А. Л. Черній ; відп за вип. В. М. Салтишева. Рівне : РОІППО, 2022. 168 с.

20. Педагогічна майстерність : Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. /За ред. І.А. Зязюна. Київ: Вища шк., 1997. 349 с. URL: <http://www.studfiles.ru/preview/2298880/>

21. Педагогічна майстерність: *комплекс навчально-методичного забезпечення магістрів всіх спеціальностей денної форми навчання*. Укл.: Волянюк Н.Ю., Москаленко О.В. Київ: НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», 2016. 65 с.

22. Фіцула М. М. Педагогіка: навчальний посібник. Київ : «Академвидав», 2009. 560 с.

Додаткова

23. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 568 с.

24. Кузьмінський А.І. Педагогіка у запитаннях і відповідях: навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 311 с.

25. Кузьмінський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. Педагогіка : завдання і ситуації: практикум. Київ : Знання-Прес, 2003. 429 с.

26. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки: навч. посібник. Київ : Знання, 2003. 452 с.

27. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навч. пос. Київ : ВАТ КДНК, 2003. 608 с.

28. Педагогіка: хрестоматія / Уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. Київ : Знання Прес, 2006. 700 с.

Інформаційні ресурси

29. Репозитарій ПНУ Педагогіка: URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/mydspace>.

30. Готуємось до уроку. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=nJ1XJgDdfi8>

Тривоги і труднощі батьків: кілька порад, як виховувати сучасних дітей. URL: <https://nus.org.ua/articles/tryvogy-i-trudnoshhi-batkiv-kilka-poradyak-vyhovuvaty-suchasnyh-ditej/> 3. Покоління Z: як знайти підхід. URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/society/science/2018-09-20/pokolenie-z-kaknayti-podhod-k-sovremennyim-detyam/20733>

Викладач

Савчук Б.П.